
АРХЕОЛОГІЯ ТА ЕТНОЛОГІЯ

УДК 7.046.2

Костянтин Рахно

доктор історичних наук, провідний науковий співробітник
Науково-дослідного відділу сучасної кераміки Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному
krakhno@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-0973-3919

ВОГНЯНІ ДРАКОНИ НА ДАХУ У МІФОЛОГІЇ НАРОДІВ ЄВРОПИ

Стаття присвячена вогняним драконам – міфологічним істотам, у яких вірили слов'яни, германці та інші народи Європи. Ці істоти наділялися здатністю збагачувати людей, постачати їм різні земні блага та інші ресурси. Їхня активність часто була помітна на такій семіотично важливій конструктивній частині традиційного житла, як дах.

Ключові слова: міфологія, вірування, фольклор, дракони, дах будинку.

Постановка проблеми. У людській уяві, не без впливу природних стихій (грози, вітру, скупчення хмар), виникла низка фантастичних створінь, які сприймалися вже як реально існуючі. Зокрема, 1531 року жінці поблизу Альбека у Швабії бачили, як великий дракон (Track) спустився на поле, і, за наявності великого вітру та вогню, вкрав усі снопи. Наприкінці XVIII століття поблизу німецького Фюрстенберга спостерігали, як за жахливих ударів блискавки із темних хмар спустився вогняний дракон і спалив один із дворів [28, с. 18]. У Швейцарії розповідали про вогняного дракона, який жив під великим каменем. Вночі він спав, а посеред дня літав над полями, розбризкуючи іскри [35, с. 2]. З давніх часів у Сілезії до природних демонів належали різні дракони, які оберігали скарби, змагалися з героями чи при польоті в повітрі приносили спеку і хвороби [48, с. 6]. Вогняний дракон первісно був символом грози, її природним відображенням. В Австрії вважали, що він харчувався рудою, яка завдяки його жару переплавлялася на чисте золото [6, с. 19-21]. У гірській східній частині кантону Вале у Швейцарії, за переказами, мешкали три дракони, які, пожираючи чисте золото, зробили таку яму, що гора завалилася. Одного з них убили, а два інших продовжували літати [47, с. 259].

Вогняний дракон був передвісником щасливих врожаїв і родючості, однак його остерігалися через небезпеку пожежі. На цю його давню властивість вказували вогняний хвіст, широкі крила і собача голова. Буря і собака у народних віруваннях давніх германців були пов'язані з грозою, а золото було джерелом накопичення і, відповідно до германських вірувань, його називали вогняним. В Австрії вірили, що нещастя з вогнем могло трапитись, якщо над будинком пролетить «вогняний дракон». Там розповідали, як близько заходу сонця часто над селами пролітає дракон з головою собаки, широкими крилами і вогняним хвостом. Якщо він торкається хвостом гребеня даху, то вилітають іскри, а будинок починає палати. Вогняний дракон міг бути в образі птаха, але тілом його, за народними уявленнями, є чистий вогонь; хвіст його такий довгий, як жердина, що утримує сіно на возі, і теж вогняний; дракон вивергає вогонь, якщо він пролетить над будинками, всі вони спалахнуть. Тому казали, що коли летить вогняний дракон, потрібно читати молитву і хреститися. Пролітав дракон впродовж короткого часу; його політ часто супроводжувався свистом і шумом [6, с. 19-21]. Лужичани уявляли такого дракона у вигляді яскравої кулі з довгим вогняним хвостом, яка летить у повітрі. Селянин із Нижньої Лужиці наприкінці XIX століття розповідав, що в дитинстві сам бачив уночі на зоряному небі дракона у вигляді вогняної кулі, від якої відлітали іскри [45, с. 391]. У розповідях і уявленнях тірольців ці зооморфні істоти відігравали значну роль. Особливо тут боялися вогняного дракона, який міг спричинити вселенську пожежу [18, с. 784]. У гірській місцевості Моравії ще в першій половині XIX століття вогняний дракон теж відігравав

© К. Рахно

велику роль у народних уявленнях, а дехто навіть називав осіб, які готові були поклястися будь-чим, що бачили такого вогняного дракона у вечірніх сутінках чи темної грозової ночі [32, с. 271]. У швейцарському кантоні Берн у двадцятих роках XIX століття сільські парафіяни, в тому числі дружина вчителя, розказували своєму священику, що бачили вогняного дракона, а дехто стверджував, що бачив вогняних чоловічків [19, с. 34]. У Німеччині розповідали, як за часів Карла II Лисого (823-877) в Кельні одного разу здійнялася така велика буря, що люди через великий страх заховалися в церкві святого Петра. Коли залунали дзвони церкви, зненацька блискавка у вигляді дракона вдарила в її дах, розколола дзвіницю надвоє й убила трьох людей, що знаходилися біля вівтаря. Всі потім казали, що то був чорт, оскільки на місці, де вдарила блискавка, залишилися відбитки чортових пазурів [51, с. 165]. Незвичайні заглиблення в скалах і каменях, які виглядали більш чи менш схожими на слід стопи людини чи тварини, завжди збуджували фантазію і цікавість тих, хто спостерігав подібне. Легенди і перекази здавна зображали це явище, а в тих місцевостях, де воно траплялося, виникали його регіональні пояснення, які, особливо, коли такі заглиблення перевищували звичайний розмір людської ноги, набували вигляду міфу чи легенди. Так, у дохристиянські часи ці утворення приписували богам, демонам, велетням чи міфічним тваринам, за християнства – Христу, Діві Марії та різним святым, якщо ж йшлося про несхожі на людські сліди, вважалося, що це сліди чорта. У багатьох місцевостях такі оповіді впродовж століть передавалися із покоління в покоління. Наприклад, поблизу гори Бюхельштайн біля баварського міста Графенау на початку XX століття розповідали, що там колись спекотного літнього дня під буком спочивав Ісус Христос, а при вставанні натиснув ногою на камінь, де і залишився з тих пір відбиток його стопи. Вже з давніх часів відомими є легенди про відтиск стопи Геракла на Сицилії чи Будди в Індії. Ще більше народна фантазія переймалася слідами незвичайних, особливо схожих на копито чи пазури, заглибини, які потім у багатьох легендах приписувалися нечистому. Германська міфологія знала багато таких розповідей про богів і велетнів, демонів і драконів [49, с. 252]. Слід додати, що в одному з пунктів статутів Риги від 1428 року, де йшлося про існування панівних язичницьких культів у Лівонії, на першому місці згадувався Перкунас, потім культ змії і дракона, а також дерев [8, с. 4]. Отже, тема дослідження є актуальною з огляду на різноманіття та недостатнє вивчення міфологічних уявлень європейських народів як унікальної культурної спадщини.

Результати досліджень. Поряд із уособленням природних явищ, фантазія людини створила низку образів, якими вона відповідала на запитання свідомості стосовно деяких явищ із навколишнього життя, зокрема соціального характеру, якими є бідність і багатство. Спостерігаючи низку везінь, швидкий приріст в господарстві, інколи навіть за мінімальних витрат сили і проявів здібностей, в житті одного, і навпаки, низку невдач і хронічні злидні, попри безперестанну працю в житті іншого, – людина не завжди могла розкрити причину такої різниці або через нестачу спостережливості, або через відсутність аналітичних властивостей; принаймні, подібний факт збуджував уяву, а думка працювала в пошуку пояснення цього факту. Якщо сусід починає отримувати швидкий і більший приріст у своєму господарстві, ніж це було раніше, виходить, хтось на нього працює додатково. Звідси з'являлася думка про істоту, яка допомагає сусіду, або про застосування чаклунства [1, с. 88]. Народні вірування повсюди наділяли дракона здатністю збагачувати людей. У Міндені (Північний Рейн-Вестфалія) казали, що коли вогняний дракон пролетить над кимось в повітрі, всі бажання того виконуються [38, с. 207]. Однак більшість розповідей про вогняного дракона пов'язували його із раптовим збагаченням певних мешканців спільноти. Блага він доправляв безпересередньо, переносючи їх у просторі. З оповідей із Бжег-Дольного і Вискротів у Польщі відомо про таких таємничих істот, які дарують багатство. У вигляді мітли з вогняним шлейфом дракон, який приносить гроші, прилітає до своїх улюбленців, в той час як дракон, який приносить зерно, робить це непомітно у вигляді невидимої для людського ока курки; однак на могилі людини, яка розбагатіла таким чином, ростуть не квіти, а кропива [48, с. 6]. У нижньосілезькому місті Волів вірили, що на могилі людей, які збагатилися за рахунок дракона, не ростуть жодні квіти, а лише кропива [12, с. 304]. Готгард Фрідріх Стендер (1714–1796), лютеранський пастор, лінгвіст, географ і просвітник, повідомляв щодо вірування литовців: «Puhkis, дракон, шанується в якості бога багатства, який краде щастя у інших і приносить його своєму господареві. Утримується господарем у вигляді червоного півня». Також Стендер згадував вірування литовців у «зернового альфа» (Kornalf), який забирає зерно в одного, а віддає іншому, або підсипає останньому при помелі. Перекази про дракона під іменем «альф», що приносить своїм шанувальникам гроші і харчі, за свідченням дослідника старожитностей на території Пруссії, професора Йозефа Бендера, продовжували жити ще у 70-х роках XIX століття. Писемна литовська згадка від 1570 року говорить про драконів (Puken): «Тим, хто їх утримує, вони приносять добро». Однак при цьому вважалося, що за наявності образи такий дракон може спалити будинок господаря,

спустошити комору та завдати іншого лиха. Зокрема, ще у XVII столітті у провину альфам ставили велику дорожнечу, яка була у 1622 і 1623 роках на території Пруссії [8, с. 3]. У Померанії казали, що зазвичай дракон виглядає вогнисто-червоним, однак якщо він жовто-білий, то це означає, що він несе не золото, а вершки, масло, борошно, зерно тощо. Люди, до яких він прилітає, можуть продавати так багато масла за один раз, неначе мають дуже багато корів [23, с. 141].

У Рурській області Німеччини вірили, що вогняний дракон може проникати в сільські будинки [53, с. 40]. Його активність часто зосереджувалася на такій семіотично важливій конструктивній частині традиційного житла, як дах. У Нижній Австрії наприкінці XIX століття казали, що певним людям, наприклад, відьмам, дракон приносить через димар все, що ті забажають. Зокрема, дракон міг принести таким чином вершки, що дозволяло відьмі отримати багато масла [10, с. 103]. Так само повсюди у Ваймарі вірили в драконів, а саме «багатих», які через димохід людям приносять всіляке добро, та «бідних», які все добро з хати виносять [29, с. 449]. За віруваннями лужичан, дракон (плон) міг приносити гроші або зерно одним, забираючи це в інших. Розповідали, що дракон має голову завбільшки з молочний горщик, а також довгий і вогняний хвіст, який вночі освітлює все навкруги. Якщо він несе награвоване, то летить низько, повертаючись до помешкання господаря [45, с. 385]. Вогняний дракон полюбає спускатися в будинок, у якому він мешкає, через димар [16, с. 33]. Казали також там, що коли дракон несе гроші, то його хвіст червоного кольору, якщо ж його вантажем є зерно, то хвіст блакитний. Якщо хтось швидко багатів, вважали, що він «має дракона» [41, с. 101]. Якось на очах у глядачів такий блакитний дракон перебрався через дах і зник у комині сусіднього будинку. Іншого разу він пролетів над дахом, осяявши весь двір [16, с. 34, 36]. Серед трансільванських саксів розповідали, що часто бачили, як вогняний дракон пролітав над їхнім селом, а інколи влітав з грошима чи зерном через димар у котрийсь будинок, якщо хтось намолочував багато збіжжя, про нього на території нинішнього румунського повіту Сібіу казали: «То йому вночі дракон насипав зерно» [50, с. 182]. Побачивши падіння метеорита, у Лужицях казали, що то до когось повертається вогняний дракон [45, с. 386]. У Штирії в кінці XIX століття казали, що метеор, який пролітає над дахом, є нічим іншим, як сатаною, який особливо може зашкодити малим дітям, тому останніх слід було швидко накрити одежиною чи покласти поряд щось освячене [39, с. 389]. У Чернігівській губернії наприкінці XIX століття розповідали, що бачили, як летів вогняний змія. Там також гадали, що він носить гроші їхнім односельцям [3, с. 2]. У Моравії вважали метеорити вогняними драконами, які потрапляють в будинок, аби за гроші купити людські душі [32, с. 271]. В Україні на метеорити казали, що то чорт у вигляді вогняного змія (завбільшки, «як коромисел» чи «куль соломи»), розсипаючи іскри, несе комусь багатство. Розказували також, що бачили щось блискуче на стрісі хати, де жила начебто відьма, яка збагачувалася за рахунок вогняного змія [3, с. 2-4]. У Тербовельському повіті про знахарку бабу Перепелиху подекували, що не раз до неї вночі прилітав по небу вогнистий вуж і спускався на її хату [7, с. 113].

Лужичани наприкінці XIX століття розповідали про багатого селянина, який мешкав у Колквіці і мав дракона. Дехто навіть сам бачив, як той дракон прилітав. Селянин вставив на даху горщик без дна, і саме через нього дракон попадав в будинок, де мешкав у посудині на підлозі. Одного разу служниця заглянула в ту посудину і побачила всередині плямисте теля. З жахом помчала вона до господині, щоб розповісти про побачене. Але та не здивувалася, однак застерегла, щоб про це служниця нікому не розповідала [46, с. 215]. На півночі Литви в XIX столітті вірили в існування дракона, якого там називали пукис (pūkys). Вважали, що пукис вилуплюється із яйця, знесеного старою семирічною куркою. В залежності від виду багатства, яке вони приносили господарю (молочні продукти, зерно, гроші), їх ділили на три види. За більш давніми уявленнями, пукис вважався «вогняним птахом» із довгим шлейфом. Казали, що коли він летить із вантажем, то має червоний колір. В будинок він влітав через димар. Вірили, що коли повернутися до такого дракона спиною, а потім швидко сховатися під дахом, то дракон спалить будинок, в якому мешкає. Якщо ж не встигнеш під дах, то дракон може спричинити язви і воші. Так само, за даними священика Маттеуса Преторія (близько 1635-1704), чинили з іншим вогняним драконом – айтварасом [9, с. 62]. Так проявлялася опозиція між драконом і дахом дому та божествами, що охороняли цей дім [2, с. 90]. На литовських пукиса, айтвараса й каукаса був дуже схожий не лише латвійський пукіс, але й шведські бьєра та безе. Схожі вірування в домашніх драконів були поширені у Німеччині [21, с. 121-122, 121].

Завдяки багатьом німецьким легендам, де вогняний дракон у вигляді розжареного стовбура дерева чи червоного півня залітає в будинок через димову трубу, щоб занести своєму господарю чи улюбленцю гроші, зерно, молоко тощо, його сприймали в якості грозової істоти, блискавки [26, с. 720]. У Вестфалії в метеорах вбачали вогняного дракона, вважаючи, що той несе скарби чи

їжу, залишаючи світляний слід на небі. При цьому він був небезпечним для будинку, якщо «ляже спочивати на солом'яному даху чи дерев'яних балках» [37, с. 63]. Через здатність вогняного дракона спричинити пожежу, його остерігалися і часто намагалися прогнати із поселення. У Румунії мовили, що коли вночі хтось побачить вогняного дракона, то потрібно відразу устроїти вила в землю, дракон нічого не зможе вдіяти і полетить геть [17, с. 27]. Пожежу, причину виникнення якої не могли встановити, у Міндені (Північний Рейн-Вестфалія) пояснювали падінням метеорита на будинок. Якщо хто-небудь бачив падіння метеорита, то, щоб якомога на довший час гарантувати свою оселю від такого нещастя, хапався за волосся голови, замовляючи метеорити не наближатися до його будинку стільки років, скільки волосин він тримає [38, с. 208]. Віра у вогняного дракона, який, проникаючи вночі в будинок через димар, допомагає деяким людям збагатитися, була дуже поширеною на території Північного Рейну-Вестфалії. Часто дракона пов'язували з нечистою силою. На цих землях казали, що за набуте багатство дракону, як і чорту, потрібно було заповісти душу [52, с. 204]. У Верхньому Пфальці розповідали, як двоє хлопців бачили вогняного дракона, що летів від лісу до корчми, а через деякий час вже сів на даху будівлі. Коли вони підійшли, то побачили криваву бійку, яку спричинив чорт в образі дракона [40, с. 44]. У Сілезії вважали, що декому гроші і зерно приносить чорт в образі вогняного дракона [13, с. 44; 25, с. 422]. Лужичани вважали що драконом є чорт. Окрім того вірили, коли дракон принесе стільки грошей, скільки було б бажаним, то людина та помре [41, с. 102]. У Пруссії наприкінці XIX століття вірили, що можна збагатитися за рахунок домашнього духа, якого там називали каукс. Потрібно було зарізати семирічного кнура, обидва с'яники якого слід було підкласти для висиджування собаці на період від трьох до п'яти тижнів. Тоді з'являвся каукс – птах з довгим, світлим, сяючим хвостом, якого слід було годувати смачною їжею. Він носив господареві вночі все, що знаходив: картоплю, зерно, масло, вершки, м'ясо, хліб тощо, однак нічого не міг взяти з того місця, де знаходився хрест. З тим, щоб він міг потрапити в будинок, господар робив отвори в обох фронтонах. Влітати дух міг також через димар [9, с. 64]. Можливо, у цьому віруванні відобразився притаманний для балтської міфології зв'язок між свинею, грозою, хмарами та небесними водами [2, с. 67-72].

Мазури вірили, що в образі вогняного дракона може літати домашній дух (альф, кобольд), який приносить тим, хто поклоняється йому, золото і продукти харчування, однак він міг також за нанесену образу помститися, спаливши будинок, спустошивши стодолу тощо. Там казали, що в будинку він знаходиться у вигляді людини, а поза будинком літає у вигляді дракона. У Гогенштайні розповідали, що бачили кобольда чи альфа, які летіли з вогняним шлейфом, а потім влітали в димар. У Вілленберзі казали, коли в повітрі летить кобольд, а за ним розлітаються іскри, необхідно швидко бігти під дах, інакше кобольд може засипати шкідливими комахами. Старі люди тут вірили, що кобольд – це вид птаха, якого тасмно, щоб ніхто не бачив, утримують на дні бочки і гарно годують сирниками. Вночі він вилітає і приносить тому, хто його утримує, гроші. Про таких людей казали: «Він має кобольда». В околицях міста Щитно (Польща) гадали, що кобольд корисний в господарстві, все приносить у дім, а той, у кого є кобольд, завжди має зерно. Тут розповідали про кобольда, який летів у повітрі з важким тягарем. На його вогняному, подібному до комети хвості висіло багато мішків, наповнених цінними речами, мабуть, зерном [44, с. 16, 17, 20]. У Східній Пруссії вірили, що птахоподібний альф приносить багатство, однак із ним потрібно знайти спільну мову. Зазвичай він виявляється дурним і знову зникає. Виглядає він як сірий яструб. Коли він рухається, то подібний до зірки, за якою тягнеться довга вогняна мітла. Фольклористи пов'язували це уявлення з тим, що паперового змія, якого там запускала молодь при гарній погоді за допомогою довгого шлейфу, також називали альфом. У такому вигляді його одного разу бачили пастухи. Він завжди високо пролітав над землею і нарешті сідав стрімко на віддаленому лузі; через абсурдний страх вони не переслідували його. За розповідями, особливо прихильним він був до однієї давно померлої пані з Покалькштайну (литовською Пакалкіаі, нині Богатое Зеленоградського району Калінінградської області Росії), і зробив її дуже багатою; інші казали, що гроші їй принесли підземні чоловічки. В окрузі Лабіау (литовською Лабгува, польською Лабіава, Лабєво, зараз Полесск) за прадідівських часів один гончар уклав угоду з альфом, що той повинен йому наповнити чобіт грошима. Гончар, однак, відрізав підощву чобота, якого підвісив у димарі так, аби альф не зміг помітити обдурювання. І почав альф носити і носити, аж поки не нарешті не зблід. «Вже нарешті повний?» – запитав він нарешті. «Ще ні!» – відповів гончар, одночасно змітаючи купу грошей. Тоді альф кинув у чобіт воші і швидко втік [34, с. 38-39]. Аналогічну історію про обман вогняного змія, який приносив гроші, розповідали у XIX столітті в Чернігівській губернії [3, с. 4].

Лужичани вірили, що дракон, який приносить зерно, міг мати вигляд чорної курки. У Кольквіці розповідали про багатого селянина, який мав справу з таким драконом. Однак дракон міг залишити свого господаря, часто з несподіваними наслідками. Поблизу Котбуса лужичани

розповідали, як один селянин мав дракона, якого через деякий час хотів позбутися. Він уклав з драконом угоду, що останній мусить приносити господарю все, що той не забажав би. Якщо ж не зможе цього зробити, то мусить залишити господу. Дракон дотримувався угоди, оскільки приносив все, що не забажав би селянин. Але одного разу той придумав дещо розумне. Він підвісив чобота з відрізаною підошвою на балку даху. Після цього попросив дракона наповнити чобіт золотом. Дракон узявся за роботу. Однак, оскільки чобіт був без дна, то йому не вдалося виконати завдання, і, через невиконання угоди, мусив залишити дворище. Проте іноді гроші, отримані перед цим, могли після такої витівки перетворитися на кізяки. У Мадлові (нині міський район Котбуса) розповідали, як в однієї жінки в stodолі жив дракон, якого вона щоденно годувала кашею. Та одного разу каша була гарячою, внаслідок чого дракон у гніві спалив stodолу, а сам полетів геть. У селі Гросс-Шульцендорф розповідали, як служниця постраждала від нечистот дракона, що сидів у димоході на жердках для підвішування бекону [45, с. 387, 389, 390; 42, с. 50-51].

Повсюди вважали, побачивши вогняного дракона, можна збагатитися, спонукавши дракона поділитися добром, однак робити це можна було за дотримання певних умов. Кожний міг збагатитися, якби під час польоту дракона за допомогою заклинання змусив його скинути його вантаж. Однак при цьому потрібно було перебувати під дахом, або принаймні промовляти заклинання, виглядаючи з вікна чи дверей, оскільки в іншому випадку дракон міг би спричинити тій людині нещастя на решту її життя [23, с. 142]. У Мекленбурзі ще в XIX столітті розповідали про великого вогняного дракона, який людям приносив зерно і гроші. Його можна було заставити скинути вантаж, однак при цьому потрібно було перебувати під дахом [33, с. 5]. Так само вважали і в Свіноуйсьце у Польщі [33, с. 420]. Кажали також, що коли побачиш дракона, який низько летить, потрібно стати під звис даху і, повернувшись спиною, спрямувати в бік дракона шматок чистого скла. Тоді дракон кине свій вантаж, і можна буде збагатитися. Та серед поля цього робити не слід, інакше дракон замість золота скине нечистоти [31, с. 206]. Лужичани вірили, що коли дракона, який летить зі здобиччю попросити щось дати, то він може кинути частину вантажу [45, с. 389]. У Польщі казали, що той, хто бачить дракона, який летить, повинен попросити виділити і йому дециму з того вантажу. Однак при цьому потрібно було сховатися під дахом. Якщо вдалося б це зробити, то можна буде знайти потім неподалік достатньо золота і грошей [23, с. 141]. Вважалося, що вогняного дракона можна спонукати кинути його вантаж, якщо повністю роздягнутися і повернутися до нього спиною [36, с. 118]. Якщо хтось бажав заволодіти драконом і примусити його поступитися частиною того, що він ніс із собою, дві особи мусили також покласти ноги хрест-навхрест один на одного у тиші, а тоді поспішати дістатися під дах, інакше їхнє чаклунство скінчиться кепсько [11, с. 624]. Дехто вважав також, що вантаж можна просто відібрати. Лужичани вірили, що коли кинути в дракона залізним предметом, то він опуститься і залишить на землі гроші чи зерно. Але споживати таке зерно не можна було, оскільки ставало воно наполовину підгорілим. Хоча і можна було відбити у дракона його ношу, однак це було небезпечною справою. Лужичани розповідали про вершника, який верхи на коні кинув холодну зброю в дракона, а потім швидко помчав під дах. Однак кінь не повністю опинився під дахом, тому частина його згоріла від вогню дракона [41, с. 103].

У давніх народів коло вважалося символом пуг, а також символом сонця і часового кола [43, с. 354; 22, с. 480-481]. Колесо, зазвичай з чотирма спицями, було символом бога сонця за доби бронзи в Скандинавії. Як зазначав Оскар Монтеліус, багато таких коліс можна було бачити на наскальних малюнках, причому, як підкреслював учений, вони були розміщені таким чином, що їх неможливо пояснити в якості дійсних коліс, а слід розглядати в якості символів [30, с. 136].

У християнській символіці коло означає світ, утворений спицями хрест – Бога, а в цілому колесо розглядається як виключний атрибут всемогутності Бога [27, с. 256]. У забобонах німців знаходяться у багатьох випадках прадавні уявлення щодо колеса: його застосовували проти злих духів, колесо з воза вішали над дверима будинку і воротами, на фронтоні, його прикріплювали для гнізда лелеці, що повинен був захистити від блискавки [14, с. 60]. Повсюди вірили, що колесо захищає від злих духів, тож його в Німеччині вішали у будинках і хлівах [31, с. 206]. Серед румунського населення Буковини в кінці XIX століття вважалося, що закріплене на даху колесо має принести щастя [24, с. 203]. У Тіролі на зимові свята на даху прикріплювали колесо або малювали його на будинку. Також було заведено перекидати колесо через дах будинку. Як вважають дослідники, колесо вважалося там символом сонця і було присвячене богу плодючості і літа Фрейру, а зазначений звичай нагадує прадавні процесії на честь цього бога в час сонцевороту [18, с. 471]. Коли в давньогрецькій Беотії, як повідомляв Плутарх (Римські питання, 29), перед новим помешканням молодого подружжя спалювали вісь колеса із повозу наречених, то це походило від аналогії людських статевих органів з колесом і віссю, тертя яких викликає вогонь (нове життя),

отож символізувало фертильність. Тому колесо і відіграло в любовній магії таку велику роль [14, с. 57]. У Південно-Східній Азії талісмани у вигляді дерев'яного колеса з намальованими на ньому ієрогліфами, левами, квітами тощо вішали над вхідними дверима або під дахом, щоб уберегти житло від нещастя [5, с. 194]. Колесо, особливо з воза, застосовували дуже часто для магії [54, с. 123]. Саме колесо стало у народних віруваннях засобом знешкодження вогняного дракона. У Нижній Саксонії розповідали про дракона, який часто залітав через димар до одного будинку. Селяни казали, що коли в такий момент зняти колесо з воза, дах такого будинку запалає, а дракон не вилетить [33, с. 142]. У Брауншвейгу спалахи на нічному небі, особливо метеорити, називали drâke 'дракон' і fûerdrâke 'вогняний дракон'. Цього дракона там вважали живою сутністю, який проникав у будинок через димар чи слухове вікно і приносив щастя чи нещастя. Там вважали, що своїм калом він оскверняв землеробські знаряддя, не внесені під дах перед Різдом. Як казали, за драконом тягнеться вогняний шлейф. З собою, як вважалося, він несе гроші, тому може декілька монет втратити під час польоту. У Фельштове (нині частина міста Вольфсбург) розповідали про двох братів, які, помітивши, що дракон залетів у будинок, вирішили прогнати його звідти. Вони швидко зняли колесо з воза і прикріпили його навпаки, однак дракон вилетів назовні [4, с. 281]. У швейцарському Лауенбурзі в першій половині XIX століття також розповідали, як двоє братів, їдучи на возі, побачили вогняного дракона, що низько летів і прослизнув у будинок через димар. Брати зупинилися, зняли колесо з воза і, поставивши його навпаки, поїхали далі. В такому випадку, як казали у народі, дракон вже не зможе вилетіти, а будинок згорить [31, с. 206]. Припинення сплати данини їжею означав розрив домовленості та гнів дракона. За латвійською оповіддю, колись один господар старанно годував домашнього дракона-пукіса і завдяки цьому став досить заможним. Але якось служниця залишилася вдома сама, і вона забула кинути щось драконі на гак для казана. Дракон помстився за це і підпалив будинок. Однак господар, який був запрошений у гості, помітив вогонь. Він поспішив додому і кинув старе колесо від воза, в якому жив дракон, на дах, після чого вогонь негайно згас [20, с. 63; 21, с. 121]. У Померанії розповідали, що один торгівець рибою помітив, як дракон із вантажем влетів у димар сільського будинку. Торгівець зупинився, зняв колесо з воза, а потім поставив його навпаки. Відразу ж будинок запалав, а разом з тим згоріла і господиня будинку, яка продала свою душу за багатство [23, с. 141]. Ще на початку XVIII століття лютеранський проповідник Генріх Людвіг Фішер у своїй, присвяченій забобонам, праці згадував подібну історію із застосуванням колеса у протидії вогняному драконі [15, с. 73].

Висновки. Отже, у віруваннях народів Європи про драконоподібних повітряних охоронців благ та багатства було багато спільного. Вони були одночасно і доброзичливими, і небезпечними істотами. Спілкування з ними відбувалося без посередників; сторонами, між якими укладалася домовленість, були вогняні дракони, з одного боку, і господар або господиня, з іншого. Існували певні правила поведінки з драконами та обереги від них. Важливе місце в оповідях про драконів посідав дах як сакральна частина будинку, що оберігала його мешканців і одночасно слугувала місцем контакту з надприродними силами.

Джерела та література:

1. Васильев, М. К. (1890). Антропоморфические представления в верованиях украинского народа. *Этнографическое обозрение*, 1, IV, 87-97.
2. Греймас, А. Ю. (2019). *Про богів та людей*. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія».
3. Гринченко, Б. Д. (1901). *Из уст народа. Малорусские рассказы, сказки и присказки*. Чернигов: Земская типография, VIII.
4. Andree, R. (1896). *Braunschweiger Volkskunde*, Braunschweig: Verlag von Friedrich Dieweg und Sohn, XIV.
5. Bastian, A. (1867). *Die Voelker des Oestlichen Asien*, Jena: Hermann Costenoble, Dritter Band, XX.
6. Baumgarten, P. A. (1869). *Aus der volkmässigen Ueberlieferung der Heimat*. Achtundzwanzigster Bericht über das Museum Francisco-Carolinum nebst der dreiundzwanzigsten Lieferung der Beiträge zur Landeskunde von Oesterreich ob der Ens, 1-161.
7. Bayger, J. A. (1899). *Powiat trembowelski: szkic geograficzno-historyczny i etnograficzny*, Lwów: nakładem autora, VIII.
8. Bender, J. (1867). *Zum altpreussischen Mythologie und Sittengeschichte*. Altpreussische Monatsschrift. Vierter Band, 1-27.
9. Bezenberger, A. (1882). *Litauische Forschungen. Beiträge zur Kenntniss der Sprache und des Volkstums der Litauer*, Göttingen: Verlag non Robert Peppmüller, XIII.

10. Blaas, C. M. (1884). *Volksthümliches aus Niederösterreich*. Germania. 29. Jahrgang, 85-110.
11. Daniels, C. L. M., Stevens, Ch. M. (1903). *Encyclopaedia of Superstitions, Folklore, and the Occult Sciences of the World: A Comprehensive Library of Human Belief and Practice in the Mysteries of Life*, Milwaukee: J. H. Yewdale & Sons Company, XXIV.
12. Drechsler, P. (1903). *Sitte, Brauch und Volksglaube in Schlesien*, Leipzig: Druck und Verlag von B.G. Teubner. 1. Teil, XIV.
13. Drechsler, P. (1906). *Sitte, Brauch und Volksglaube in Schlesien*, Leipzig: Druck und Verlag von B.G. Teubner. 2. Teil, XII.
14. Eitrem, S. (1915). *Opferritus und Voropfer der Griechen und Römer*, Kristiania: In Kommission bei Jakob Dybwad.
15. Fischer, H. (1791). *Das Buch vom Aberglauben*, Leipzig: Im Schwickertschen Verlage.
16. Gander, K. (1894). *Niederlausitzer Volkssagen: vornehmlich aus dem Stadt und Landkreise Guben*, Berlin: Deutsche Schriftsteller-Genossenschaft, IX.
17. Haltrich, J. (1871). *Die Macht und Herrschaft des Aberglaubens in seinen vielfachen Erscheinungsformen*, Schässburg: Im Selbstverlage des Verfassers.
18. Heyl, J. A. (1897). *Volkssagen, Bräuche und Meinungen aus Tirol*, Brixen: Verlag der Buchhandlung des Kath. polit. Pressvereins.
19. Hopf, W. (1917-1918). *Aberglauben im Kanton Bern vor 90 Jahren*. Schweizerisches Archiv für Volkskunde. Band 21, 31-59.
20. Johansons, A. (1962). *Der Kesselhaken im Volksglauben der Letten*. Zeitschrift für Ethnologie, Bd. 87, H. 1, 63-76.
21. Johansons, A. 1964. *Der Schirmherr des Hofes im Volksglauben der Letten: Studien über Orts-, Hof- und Hausgeister*, Stockholm: Almqvist & Wiksell.
22. Julien, N. (2012). *The Mammoth Book of Lost Symbols: A Dictionary of the Hidden Language of Symbolism*, Philadelphia-London: Robinson.
23. Knoop, O. (1885). *Volkssagen, Erzählungen, Aberglauben, Gebräuche und Märchen aus dem östlichen Hinterpommern*, Posen: Verlag von Joseph Jolowicz.
24. Kochanowska, A. (1898). *Vom rumänischen Bauernhaus in der Bukowina*. Zeitschrift für österreichische Volkskunde. IV Jahrgang, 203-206.
25. Köhler, J. A. E. (1867). *Volksbrauch, Aberglauben, Sagen und andre alte Ueberlieferungen im Voigtlande*, Leipzig: Verlag von Fr. Fleischer, VI.
26. Mannhardt, W. (1858). *Germanische Mythen: Forschungen*, Berlin: Verlag von Ferdinand Schneider, XXI.
27. Menzel, W. (1854). *Christliche Symbolik*, Regensburg: Verlag von G. Joseph Manz, Zweiter Theil.
28. Meyer, E. H. (1894). *Badische Volkskunde*, Bonn: P. Hansteins Verlag.
29. Mitzschke, P. (1906). *Kinderreim und Aberglauben aus Weimar und Ettersburg*. Zeitschrift des Vereins für Volkskunde, Sechzehnter Jahrgang, 448-449.
30. Montelius, O. (1906). *Kulturgeschichte Schwedens*, Leipzig: Verlag von E. A. Seemann.
31. Müllenhoff, K. V. (1845). *Sagen, Märchen und Lieder der Herzogthümer Schleswig, Holstein und Lauenburg*, Kiel: Schwesche Buchhandlung, LIV.
32. Müller, W. (1893). *Beiträge zur Volkskunde der Deutschen in Mähren*, Wien-Olmütz: Verlag von Carl Graeser.
33. *Norddeutsche Sagen, Märchen und Gebräuche aus Meklenburg, Pommern, der Mark, Sachsen, Thüringen, Braunschweig, Hannover, Oldenburg und Westfalen* (1848), aus dem Munde des Volkes gesammelt und herausg. von A. Kuhn und W. Schwartz, Leipzig: F. A. Brockhaus, XXXII.
34. Reusch, R. F. (1838). *Sagen des preussischen Samlandes*, Königsberg: Druck und Verlag der Harutungschen Hofbuchdruckerei, XII.
35. Rochholz, E. L. (1856). *Schweizersagen aus dem Aargau*, Aargau: Druck und Verlag von H.R. Sauerlander.
36. Samter, E. (1911). *Geburt, Hochzeit und Tod*, Leipzig und Berlin: Druck und Verlag von B.G. Teubner.
37. Sartori, P. (1922). *Westfälische Volkskunde*, Leipzig: Verlag von Quelle & Meyer, VIII.
38. Sartori, P. (1906). *Zur Volkskunde des Regierungsbezirk Minden*. Zeitschrift des Vereins für rheinische und westfälische Volkskunde, Drittes Heft, 200-210.
39. Schlossar, A. (1891). *Volksmeinung und Volksaberglaube aus der deutschen Steiermark*. Germania. 36. Jahrgang, 380-406.

40. Schönwerth, F. X. von (1858). *Aus der Oberpfalz: Sitten und Sagen*, Ausburg: Matth. Rieger'sche Buchhandlung. Zweiter Theil.
41. Schulenburg, W. von (1880). *Wendische Volkssagen und Gebräuche aus dem Spreewald*, Leipzig: F. A. Brockhaus, XXIX.
42. Schulenburg, W. von (1882). *Wendisches Volkstum in Sage, Brauch und Sitte*, Berlin: Nicolassche Verlags-Buchhandlung, X.
43. Schwenk, K. (1851). *Die Sinnbilder der alten Völker*, Frankfurt am Main: J. D. Sauerländer's Verlag.
44. Töppen, M. (1867). *Aberglauben aus Masuren*, Danzig: Verlag von Th. Bertling.
45. Veckenstedt, E. (1880). *Wendische Sagen, Märchen und abergläubische Gebräuche*, Graz: Verlag von Leuschner & Lubensky, XIX.
46. Veckenstedt, E. (1890-1891). *Wendische Sagen der Niederlausitz*. Zeitschrift für Volkskunde in Sage und Märchen, Schwank und Streich, Lied, Rätsel und Sprichwort, Sitte und Brauch. Band 3, 18-20, 215-217.
47. Vernaleken, Th. (1858). *T. Alpensagen. Volksüberlieferungen aus der Schweiz*, Wien: Verlag von L. W. Seidel, XII.
48. Vogt, F. (1894/95). *Über schlesischen Volksglauben*. Mitteilungen der Schlesischen Gesellschaft für Volkskunde. Heft 1, 4-15.
49. Weber, F. (1917). *Fußspuren und Fußtritte*. Bayerische Hefte für Volkskunde. Band 4, 252-254.
50. Wislocki, H. von (1893). *Beiträge zur Volks- und Völkerkunde: Volksglaube und Volksbrauch der Siebenbürger Sachsen*, Berlin: Verlag von Emil Felber.
51. Wolf, J. W. (1845). *Deutsche Märchen und Sagen*, Leipzig: F. A. Brockhaus, XXIII.
52. Wolff, Th. (1905). *Volksglauben und Volksbräuche an der oberen Nahe*. Zeitschrift des Vereins für rheinische und westfälische Volkskunde, Drittes Heft, 177-210, 277-309.
53. Wöste, J. F. L. (1848). *Volksüberlieferungen in der Grafschaft Mark: nebst einem Glossar*, Iserlohn: Verlag des Herausgebers, VI.
54. Wuttke, A. (1869). *Der deutsche Volksaberglaube der Gegenwart*, Berlin: Verlag von Wiegand & Grieben, XII.

References

1. Vasilyev, M. K. (1890). Antropomorficheskiye predstavleniya v verovaniyakh ukrainskogo naroda [Anthropomorphic views in the beliefs of the Ukrainian people]. *Etnograficheskoye obozreniye [Ethnographic Review]*, 1, IV, 87-97 [in Russian].
2. Greimas, A. Ju. (2019). *Pro bogiv ta lyudey [About gods and people]*. Kyiv: VD Kyievo-Mogilyanska akademiya [in Ukrainian].
3. Hrinchenko, B. D. (1901). *Iz ust naroda. Malorusskiye razskazy, skazki i pr. [From the mouth of the people. Little Russian stories, tales and tales]*. Chernihov: Zemskaya tipografiya, VIII [in Russian].
4. Andree, R. (1896). *Braunschweiger Volkskunde*, Braunschweig: Verlag von Friedrich Dieweg und Sohn, XIV.
5. Bastian, A. (1867). *Die Voelker des Oestlichen Asien*, Jena: Hermann Costenoble, Dritter Band, XX.
6. Baumgarten, P. A. (1869). *Aus der volkmässigen Ueberlieferung der Heimat*. Achtundzwanzigster Bericht über das Museum Francisco-Carolinum nebst der dreiundzwanzigsten Lieferung der Beiträge zur Landeskunde von Oesterreich ob der Ens, 1-161.
7. Bayger, J. A. (1899). *Powiat trembowelski: szkic geograficzno-historyczny i etnograficzny*, Lwów: nakładem autora, VIII.
8. Bender, J. (1867). *Zum altpreussischen Mythologie und Sittengeschichte*. Altpreussische Monatsschrift. Vierter Band, 1-27.
9. Bezenberger, A. (1882). *Litauische Forschungen. Beiträge zur Kenntniss der Sprache und des Volkstums der Litauer*, Göttingen: Verlag non Robert Peppmüller, XIII.
10. Blaas, C. M. (1884). *Volksthümliches aus Niederösterreich*. Germania. 29. Jahrgang, 85-110.
11. Daniels, C. L. M., Stevens, Ch. M. (1903). *Encyclopaedia of Superstitions, Folklore, and the Occult Sciences of the World: A Comprehensive Library of Human Belief and Practice in the Mysteries of Life*, Milwaukee: J. H. Yewdale & Sons Company, XXIV.
12. Drechsler, P. (1903). *Sitte, Brauch und Volksglaube in Schlesien*, Leipzig: Druck und Verlag von B.G. Teubner. 1. Teil, XIV.
13. Drechsler, P. (1906). *Sitte, Brauch und Volksglaube in Schlesien*, Leipzig: Druck und Verlag von B.G. Teubner. 2. Teil, XII.
14. Eitrem, S. (1915). *Opferritus und Voropfer der Griechen und Römer*, Kristiania: In Kommission bei Jakob Dybwad.
15. Fischer, H. (1791). *Das Buch vom Aberglauben*, Leipzig: Im Schwickertschen Verlage.
16. Gander, K. (1894). *Niederlausitzer Volkssagen: vornehmlich aus dem Stadt und Landkreise Guben*, Berlin: Deutsche Schriftsteller-Genossenschaft, IX.
17. Haltrich, J. (1871). *Die Macht und Herrschaft des Aberglaubens in seinen vielfachen Erscheinungsformen*, Schässburg: Im Selbstverlage des Verfassers.
18. Heyl, J. A. (1897). *Volkssagen, Bräuche und Meinungen aus Tirol*, Brixen: Verlag der Buchhandlung des Kath.

- polit. Pressvereins.
19. Hopf, W. (1917-1918). *Aberglauben im Kanton Bern vor 90 Jahren*. Schweizerisches Archiv für Volkskunde. Band 21, 31-59.
 20. Johansons, A. (1962). *Der Kesselhaken im Volksglauben der Letten*. Zeitschrift für Ethnologie, Bd. 87, H. 1, 63-76.
 21. Johansons, A. (1964). *Der Schirmherr des Hofes im Volksglauben der Letten: Studien über Orts-, Hof- und Hausgeister*, Stockholm: Almqvist & Wiksell.
 22. Julien, N. (2012). *The Mammoth Book of Lost Symbols: A Dictionary of the Hidden Language of Symbolism*, Philadelphia-London: Robinson.
 23. Knoop, O. (1885). *Volkssagen, Erzählungen, Aberglauben, Gebräuche und Märchen aus dem östlichen Hinterpommern*, Posen: Verlag von Joseph Jolowicz.
 24. Kochanowska, A. (1898). *Vom rumänischen Bauernhaus in der Bukowina*. Zeitschrift für österreichische Volkskunde. IV Jahrgang, 203-206.
 25. Köhler, J. A. E. (1867). *Volksbrauch, Aberglauben, Sagen und andre alte Ueberlieferungen im Voigtlande*, Leipzig: Verlag von Fr. Fleischer, VI.
 26. Mannhardt, W. (1858). *Germanische Mythen: Forschungen*, Berlin: Verlag von Ferdinand Schneider, XXI.
 27. Menzel, W. (1854). *Christliche Symbolik*, Regensburg: Verlag von G. Joseph Manz, Zweiter Theil.
 28. Meyer, E. H. (1894). *Badische Volkskunde*, Bonn: P. Hansteins Verlag.
 29. Mitzschke, P. (1906). *Kinderreim und Aberglauben aus Weimar und Ettersburg*. Zeitschrift des Vereins für Volkskunde, Sechzehnter Jahrgang, 448-449.
 30. Montelius, O. (1906). *Kulturgeschichte Schwedens*, Leipzig: Verlag von E. A. Seemann.
 31. Müllenhoff, K. V. (1845). *Sagen, Märchen und Lieder der Herzogthümer Schleswig, Holstein und Lauenburg*, Kiel: Schwesche Buchhandlung, LIV.
 32. Müller, W. (1893). *Beiträge zur Volkskunde der Deutschen in Mähren*, Wien-Olmütz: Verlag von Carl Graeser.
 33. *Norddeutsche Sagen, Märchen und Gebräuche aus Meklenburg, Pommern, der Mark, Sachsen, Thüringen, Braunschweig, Hannover, Oldenburg und Westfalen* (1848), aus dem Munde des Volkes gesammelt und herausg. von A. Kuhn und W. Schwartz, Leipzig: F. A. Brockhaus, XXXII.
 34. Reusch, R. F. (1838). *Sagen des preussischen Samlandes*, Königsberg: Druck und Verlag der Harutungschen Hofbuchdruckerei, XII.
 35. Rochholz, E. L. (1856). *Schweizersagen aus dem Aargau*, Aargau: Druck und Verlag von H.R. Sauerländer.
 36. Samter, E. (1911). *Geburt, Hochzeit und Tod*. Leipzig und Berlin: Druck und Verlag von B.G. Teubner.
 37. Sartori, P. (1922). *Westfälische Volkskunde*, Leipzig: Verlag von Quelle & Meyer, VIII.
 38. Sartori, P. (1906). *Zur Volkskunde des Regierungsbezirk Minden*. Zeitschrift des Vereins für rheinische und westfälische Volkskunde, Drittes Heft, 200-210.
 39. Schlossar, A. (1891). *Volksmeinung und Volksaberglaube aus der deutschen Steiermark*. Germania. Jahrgang, 380-406
 40. Schönwerth, F. X. von (1858). *Aus der Oberpfalz: Sitten und Sagen*, Ausburg: Matth. Rieger'sche Buchhandlung. Zweiter Theil.
 41. Schulenburg, W. von (1880). *Wendische Volkssagen und Gebräuche aus dem Spreewald*, Leipzig: F. A. Brockhaus, XXIX.
 42. Schulenburg, W. von (1882). *Wendisches Volkstum in Sage, Brauch und Sitte*, Berlin: Nicolascche Verlags-Buchhandlung, X.
 43. Schwenk, K. (1851). *Die Sinnbilder der alten Völker*, Frankfurt am Main: J. D. Sauerländer's Verlag.
 44. Töppen, M. (1867). *Aberglauben aus Masuren*, Danzig: Verlag von Th. Bertling.
 45. Veckenstedt, E. (1880). *Wendische Sagen, Märchen und abergläubische Gebräuche*, Graz: Verlag von Leuschner & Lubensky, XIX.
 46. Veckenstedt, E. (1890-1891). *Wendische Sagen der Niederlausitz*. Zeitschrift für Volkskunde in Sage und Märchen, Schwank und Streich, Lied, Rätsel und Sprichwort, Sitte und Brauch. Band 3, 18-20, 215-217.
 47. Vernaleken, Th. (1858). *T. Alpensagen. Volksüberlieferungen aus der Schweiz*, Wien: Verlag von L. W. Seidel, XII.
 48. Vogt, F. (1894/95). *Über schlesischen Volksglauben*. Mitteilungen der Schlesischen Gesellschaft für Volkskunde. Heft 1, 4-15.
 49. Weber, F. (1917). *Fußspuren und Fußtritte*. Bayerische Hefte für Volkskunde. Band 4, 252-254.
 50. Wislocki, H. von (1893). *Beiträge zur Volks- und Völkerkunde: Volksglaube und Volksbrauch der Siebenbürger Sachsen*, Berlin: Verlag von Emil Felber.
 51. Wolf, J. W. (1845). *Deutsche Märchen und Sagen*, Leipzig: F. A. Brockhaus, XXIII.
 52. Wolff, Th. (1905). *Volksglauben und Volksbräuche an der oberen Nahe*. Zeitschrift des Vereins für rheinische und westfälische Volkskunde, Drittes Heft, 177-210, 277-309.
 53. Wöste, J. F. L. (1848). *Volksüberlieferungen in der Grafschaft Mark: nebst einem Glossar*, Iserlohn: Verlag des Herausgebers, VI.
 54. Wuttke, A. (1869). *Der deutsche Volksaberglaube der Gegenwart*, Berlin: Verlag von Wiegand & Grieben, XII.

Kostyantyn Rakhno
FIRE DRAGONS ON THE ROOF IN THE MYTHOLOGY OF THE PEOPLES OF EUROPE

The article deals with fire dragons, because the Slavs, the Balts, the Germans, and other peoples of Europe believed in such mythological creatures. These beings were endowed with the ability to enrich humans, to supply them with various earthly goods and other resources. They were both benevolent and dangerous creatures. Communication with them took place without intermediaries; the parties, between whom the arrangement was concluded, were fiery dragons on the one hand, and the master or mistress on the other. Their activity has often been seen on such a semiotically important part of the traditional house as the roof.

There was much in common in the beliefs of the peoples of Europe about dragon-like air guards of wealth and prosperity. There were certain rules of conduct for dragons and charms against them. The roof as a sacred part of the house, which protected its inhabitants and at the same time served as a place of contact with supernatural forces occupied an important place in the stories about dragons.

Key words: *mythology, beliefs, folklore, dragons, house roof.*